

Stereocaulon coniophyllum

Forspåskrislav

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Lecanorales*, **Familj:** *Stereocaulaceae*, **Släkte:** *Stereocaulon* (påskrislavar),
Art: *Stereocaulon coniophyllum* - forspåskrislav I.M.Lamb **Synonymer:**

Kännetecken

Forspåskrislav är en upp till 4 cm hög, gråaktig busklav. Den har tydliga huvudgrenar och smalare smågrenar. Äkta fyllokladier (små fjäll) saknas på grenarna. Grenarna är barkklädda på ovansidan och grenspetsarna är plattade med soral på undersidan. Bålen reagerar Pd- (lobarsyra). Arten är lätt igenkännlig på de avplattade grenspetsarna med soral på undersidan. Spatelpåskrislav *Stereocaulon spathuliferum* är snarlik men har fyllokladier, grenspetsarna är sorediösa förutom på undersidan även längs kanten och bålen reagerar Pd+ orange.

Utbredning och status

Arten är endast känd från en lokal i Jämtland. Den hittades här 1960 och rapporterades härifrån 1961 samtidigt som arten beskrevs. En begränsad population återfanns 1993-94. Den är mycket sällsynt i norra Finland (rödlistad) och förekommer vid några större vattenfall i Norge på en höjd från 330 m till 1300 m. Arten är vitt spridd utanför Norden men är överallt mycket ovanlig och finns i Österrike, Kanada, USA (Alaska), Himalaya, Afrika och Japan.

Ekologi

Forspåskrislav växer extremt fuktigt på något sluttande, kalkhaltiga skifferklippor vid ett vattenfall. Klipporna är något skuggade av omgivande träd och klippor. Klipporna översvämmas sannolikt ibland helt. Mikroklimatet är mycket speciellt med turbulent luft, jämn och relativt låg temperatur och extremt hög fuktighet. Den växer tillsammans med få andra arter men t.ex. de mer allmänna knöllav *Placopsis gelida* och *Vestergrenopsis isidiata* är följearter. I närheten av vattenfallet finns åtminstone ett 20-tal rödlistade lavar varav två har sina enda förekomster i landet här, jämtkantlav *Lecanora retracta* och forspåskrislav *Stereocaulon coniophyllum*.

Hot

En ytterligare utbyggnad av vattenkraft eller andra förändringar av vattenföringen i vattensystemet är ett hot liksom all avverkning eller utglesning av skogen på eller i omedelbar närhet av lokalerna. Delar av området har tidigare förstörts genom ett stenbrott och av att ån reglerades under 1980-talet. Forsdimma är en förutsättning för flera av de rödlistade lavarna här. De flesta av de rödlistade lavarna inklusive forspåskrislav kunde återfinnas vid en inventering 1993-94 men flera av dem har små populationer och det är oklart hur regleringen av ån långsiktigt påverkar dem.

Åtgärder

Det stora antalet rödlistade lavar gör att en speciell skötselplan bör upprättas för området. Effekten av regleringen av ån måste klargöras och eventuellt bör förändringar i vattendomen föreslås. Åtgärder för turism måste ske med hänsyn tagen till områdets rika och unika lavflora.

Övrigt

Utländska namn – NO: Flatsaltlav, FI: Jäykkätinajäkälä.

Litteratur

- Lamb M. I. 1961. Two new species of *Stereocaulon* occurring in Scandinavia. *Bot. Not.* 114: 265–275.
Lamb, M. I. 1977. A conspectus of the lichen *Stereocaulon* (Schreb.) Hoffm.). *J. Hattori Bot. Lab.* 43: 191–355.
Vevle, O. 1975. *Stereocaulon coniophyllum* in Norway. *Norw. J. Bot.* 22: 133–137.

Författare

Göran Thor 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.